

DZIENNIK URZĘDOWY

WOJEWÓDZTWA PODKARPACKIEGO

Rzeszów, dnia 17 grudnia 2012 r.

Poz. 3218

UCHWAŁA NR XX/175/2012 RADY GMINY WIŚNIOWA

z dnia 3 grudnia 2012 r.

w sprawie uchwalenia Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami na lata 2013 – 2016.

Na podstawie art.18, ust. 2, pkt. 15, art. 40, ust.1 ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (Dz. U. Nr 142, poz. 1591- tekst jednolity z 2001 z późn. zm.) oraz art. 87 ust. 3, ust. 4 ustawy z dnia 23 lipca 2003r o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 162 poz. 1568 z późn. zm.) Rada Gminy w Wiśniowej uchwała co następuje

§ 1. Przyjmuje się do realizacji „Gminny Program Opieki nad Zabytkami na lata 2013-2016” zaopiniowany pozytywnie przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Przemyślu – Delegatura w Rzeszowie stanowiący załącznik do niniejszej uchwały,

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Wiśniowa

§ 3. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Podkarpackiego.

**Przewodniczący Rady
Gminy**

Zbigniew Miga

Załącznik Nr 1 do Uchwały Nr XX/175/2012
Rady Gminy Wiśniowa
z dnia 3 grudnia 2012 r.

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY WIŚNIOWA NA LATA 2013 – 2016

Spis treści

1. Wstęp
2. Podstawa prawna opracowania Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Wiśniowa na lata 2013-2016.
3. Uwarunkowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce .
4. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego.
 - 4.1 Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami
 - 4.2 Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie województwa i powiatu.
 - 4.2.1 Gminny program opieki nad zabytkami a wojewódzkie akty prawne (analiza dokumentu).
 - 4.2.2 Gminny program opieki nad zabytkami a powiatowe akty prawne.
5. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego
 - 5.1. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie gminy (analiza dokumentów programowych gminy).
6. Charakterystyka zasobów i analiza stanu dziedzictwa i krajobrazu kulturowego gminy Wiśniowa.
 - 6.1 Obiekty w Gminie Wiśniowa wpisane do rejestru zabytków.
 - 6.2 Obiekty w Gminie Wiśniowa wpisane do Gminnej Ewidencji Zabytków.
 - 6.3 Zabytki archeologiczne.
7. Założenia programowe - zestawienie celów priorytetowych, kierunków działań i zadań do realizacji programu opieki nad zabytkami na lata 2013-2016.
8. Instrumenty wdrażania i realizacji Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Wiśniowa.
9. Zasady oceny realizacji Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Wiśniowa.
10. Źródła finansowania gminnego programu opieki nad zabytkami Gminy Wiśniowa.

Załączniki:

Załącznik nr 1 – Ewidencja Zabytków Gminy Wiśniowa

Załącznik nr 2 - Wykaz stanowisk archeologicznych Gminy Wiśniowa

Załącznik nr 3 – Spis stanowisk archeologicznych w układzie chronologiczno-kulturowym

1. Wstęp

Rolę zabytków ujmuje się z reguły w kategoriach historycznych oraz estetycznych. Są one cenione jako wytwory i świadectwa historii pozostającej po przodkach. Podnoszą prestiż i urodę otoczenia. Decydują o pięknie miast i wiejskich krajobrazów. Zabytki są też cennym elementem kultury przyczyniającym się do kształtowania przyjaznego otoczenia człowieka. Zachowanie, ochrona i konserwacja zabytków to ważna realizacja zadań, która wyróżnia obszar gminy, przesądza o jej atrakcyjności kulturalnej, turystycznej, a także przyczynia się do rozwoju społeczno-gospodarczego gminy.

Gminny program opieki nad zabytkami jest elementem polityki samorządowej. To dokument o charakterze pomocniczym i uzupełniającym istniejące akty gminnego planowania przestrzennego. Nie ma on jednak statusu aktu prawa miejscowego, nie może stanowić samodzielnej podstawy rozstrzygnięć władczych względem jednostek spoza aparatu administracji publicznej.

Podstawowym celem opracowania programu opieki nad zabytkami jest określenie zasadniczych kierunków działań oraz kluczowych zadań, jakie winny być realizowane dla poprawy stanu zachowania dziedzictwa kulturowego Gminy Wiśniowa, dla zachowania śladów przeszłości. Program ma określić pewien stan idealny, do którego należy dążyć w zakresie opieki nad zabytkami – wskazywać zadania konieczne do wykonania, ale też sugerować sposoby ich realizacji. Ma służyć podejmowaniu planowych działań dotyczących wspierania, inicjowania, koordynowania badań i prac z dziedziny ochrony zabytków i krajobrazu kulturowego, również upowszechniać i promować dziedzictwo kulturowe.

Program opieki nad zabytkami wymaga cyklicznej aktualizacji z uwagi na zmieniające się przepisy prawa oraz zmieniające się uwarunkowania gospodarcze i kulturowe, a także zmieniający się stan zasobów dziedzictwa kulturowego.

2. Podstawa prawna opracowania Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Wiśniowa na lata 2013-2016.

Podstawę prawną dla opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami dla Gminy Wiśniowa stanowi ustawa z dnia 23 lipca 2003r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 162 poz 1568 z późn. zm.). Określa ona w art. 87, iż Wójt sporządza na okres 4 lat gminny program opieki nad zabytkami. Program ten ma na celu, w szczególności:

- 1) włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju;
- 2) uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;
- 3) zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
- 4) wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
- 5) podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;
- 6) określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków;
- 7) podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

Ponadto ustawa określa, że gminny program opieki nad zabytkami przyjmuje rada gminy, po uzyskaniu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków, a następnie jest on ogłaszany w Dzienniku Urzędowym Województwa Podkarpackiego. Wójt co 2 lata sporządza sprawozdanie z jego realizacji, które przedstawia Radzie Gminy.

3. Uwarunkowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce

Prawne uwarunkowania ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce zostały określone m. in. w art. 5 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej uchwalonej 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483), który mówi, iż Rzeczpospolita Polska strzeże niepodległości i nienaruszalności swojego terytorium, zapewnia wolności i prawa człowieka i obywatela oraz bezpieczeństwo obywateli, strzeże dziedzictwa narodowego oraz zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju. Następnie w art. 6 ust. 1 ustawodawca stwierdził, że Rzeczpospolita Polska stwarza warunki upowszechniania i równego dostępu do dóbr kultury, będącej źródłem tożsamości narodu polskiego, jego trwania i rozwoju. Natomiast art. 86 określa, że każdy jest obowiązany do dbałości o stan środowiska i ponosi odpowiedzialność za spowodowane przez siebie jego pogorszenie. Zasady tej odpowiedzialności określa ustawa.

Ponadto głównym aktem regulującym zasady ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce jest ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 162, poz. 1568 z późn. zm.). W art. 3 ustawodawca określił, iż przez **zabytek** rozumiana jest nieruchomość lub rzecz ruchoma, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową.

Za **zabytki nieruchome** uznaje się krajobraz kulturowy, układy urbanistyczne, ruralistyczne i zespoły budowlane, dzieła architektury i budownictwa, dzieła budownictwa obronnego, obiekty techniki, cmentarze, parki, ogrody i inne formy zaprojektowanej zieleni, miejsca upamiętniające wydarzenia historyczne lub działalność wybitnych osobistości bądź instytucji.

Za **zabytki ruchome** uznaje się dzieła sztuk plastycznych, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej, kolekcje, numizmaty oraz pamiątki historyczne, wytwory techniki, materiały biblioteczne, instrumenty muzyczne, wytwory sztuki ludowej i rękodzieła oraz inne obiekty etnograficzne, a także przedmioty upamiętniające wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji.

Zabytkami archeologicznymi są pozostałości terenowe pradziejowego i historycznego osadnictwa, cmentarzyska, kurhany, relikty działalności gospodarczej, religijnej i artystycznej.

Ustawowej ochronie podlegają również nazwy geograficzne, historyczne lub tradycyjne nazwy obiektu budowlanego, placu, ulicy lub jednostki osadniczej.

Ustawa wprowadziła pojęcia ochrony i opieki nad zabytkami. **Ochrona zabytków** polega na podejmowaniu przez organy administracji publicznej działań mających na celu zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie, zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków, udaremnianie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków, przeciwdziałanie kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę, kontrole stanu zachowania i przeznaczenia zabytków, uwzględnianie zadań ochronnych w planowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska.

Opieka nad zabytkiem w rozumieniu ustawy sprawowana jest przez jego właściciela lub posiadacza i polega na zapewnieniu warunków naukowego badania i dokumentowania zabytku, prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku, zabezpieczenia i utrzymania zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie, korzystanie z zabytku w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości oraz popularyzowanie i upowszechnianie wiedzy o zabytku i o jego znaczeniu dla historii kultury.

Kolejna ustawa z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001r., Nr 142, poz. 1591 z późniejszymi zmianami) w art. 7 ust. 1 pkt 9 określa, że do zadań własnych gminy należy zaspakajanie potrzeb zbiorowych wspólnoty, w szczególności m.in. w sprawach kultury, w tym bibliotek gminnych i innych instytucji kultury oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

Ponadto kwestie ochrony zabytków regulują następujące akty prawne:

- 1) Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 roku o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2010 r., Nr 102 poz. 651 z późn. zm.);
- 2) Ustawa z dnia 7 lipca 1994 roku – Prawo budowlane (Dz. U. z 2010 r., Nr 243 poz. 1623 z późn. zm.);
- 3) Ustawa z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2012 r., poz. 647);
- 4) Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody (Dz. U. z 2009 r., nr 151 poz. 1220 z późn. zm.).

4. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego.

4. 1. Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami

Zgodnie z art. 86 ust.1 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z 2003 r. głównym opracowaniem wskazującym system ochrony dziedzictwa kulturowego Państwa winien być sporządzony przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego Krajowy program ochrony zabytków i opieki nad

zabytkami. Od kilku lat funkcjonują tezy do krajowego programu, które wskazują m. in. na potrzeby powiązań zasobów dziedzictwa kulturowego z walorami środowiska przyrodniczego, promowania wartości materialnych i niematerialnych, podnoszenia rangi zabytków oraz wzmocnienia roli zabytków w branży turystycznej. Obecnie trwają prace nad przygotowaniem Krajowego Programu Ochrony Zabytków.

Kolejnym strategicznym dokumentem o charakterze krajowym jest Narodowa Strategia Rozwoju Kultury, której elementem jest Narodowy Program Kultury „Ochrona zabytków i dziedzictwa kulturowego”. Wskazuje ona politykę Państwa określoną do 2013 roku w zakresie ochrony dziedzictwa narodowego. Instrumentami wdrażania strategii są programy operacyjne, stanowiące podstawę finansowania działań w zakresie dziedzictwa kulturowego z budżetu Państwa, rozdysponowane przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Zarówno Programy, jak i ich zakresy, ulegają zmianie w poszczególnych latach. Dotychczas najważniejszym z nich jest ogłaszany corocznie Program Operacyjny „Dziedzictwo Kulturowe”, posiadający wyróżnione priorytety i działania. Umożliwia on pozyskiwanie środków finansowych na przeprowadzenie działań rewitalizacyjnych oraz rewaloryzacyjnych obiektów i obszarów zabytkowych, rozwój ośrodków muzealnych, kultywowanie tradycji ludowych, czy ochronę zabytków archeologicznych.

4.2. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie województwa i powiatu

4.2.1. Gminny program opieki nad zabytkami a wojewódzkie akty prawne (analiza dokumentu).

Dokumentem strategicznym w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego na poziomie wojewódzkim jest Wojewódzki Program Opieki nad Zabytkami w Województwie Podkarpackim na lata 2010-2013 przyjęty Uchwałą Nr XLIV/845/10 Sejmiku Województwa Podkarpackiego z dnia 29 marca 2010 r. W dokumencie tym nie znalazły się informacje o obiektach zabytkowych gminy Wiśniowa.

4.2.2. Gminny program opieki nad zabytkami a powiatowe akty prawne.

Jak dotychczas Starostwo Powiatowe w Strzyżowie nie opracowało programu opieki w zakresie ochrony środowiska kulturowego.

5. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego.

5.1. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie gminy (analiza dokumentów programowych gminy).

Dokumentami odnoszącymi się do zagadnień dziedzictwa kulturowego na poziomie lokalnym są:

1. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wiśniowa przyjęte uchwałą Nr XXXI/213/01 Rady Gminy Wiśniowa z dnia 13 września 2001 r. Określono w nim, iż polityka w zakresie ochrony środowiska kulturowego polegać będzie na:

- a) respektowaniu wymogów konserwatorskich w stosunku do obiektów i zespołów zabytkowych objętych ochroną prawną tj. wpisanych do „rejestrów zabytków” (zespół parkowo-dworski w Wiśniowej – strefa „A” ścisłej ochrony konserwatorskiej),
- b) objęciu ochroną konserwatorską obiektów i zespołów znajdujących się w spisie zabytków, związanych z nimi elementów krajobrazu oraz zasobów archeologicznych poprzez:
 - utrzymanie stref ochrony konserwatorskiej: strefa „A” ścisłej ochrony konserwatorskiej (dla zespołów kościołów w Niewodnej, Kozłówkę i Oparówce), strefa „B” ochrony elementów zabytkowych (dla założenia dworsko-folwarcznego w Kozuchowie), Strefa „E” i „K” ochrony ekspozycji na założenia zabytkowe położone w strefach „A” i „B” oraz ochrony cennych elementów krajobrazu (w tym cmentarzy), strefy stanowisk archeologicznych
 - zachowanie i konserwację obiektów występujących także poza w/wym. Strefami, takich jak: kaplice, kapliczki, krzyże przydrożne, obeliski, pomniki oraz budynki o cechach zabytkowych z zachowanymi elementami budownictwa drewnianego,
- c) zachowaniu i wyeksponowaniu miejsc upamiętniających wydarzenia historyczne oraz związanych z wybitnymi osobistościami,
- d) dbaniu o atrakcyjny krajobraz gminy i kształtowaniu nowych wartości kulturowych poprzez poprawę ładu przestrzennego i podnoszeniu wartości estetycznych zabudowy na całym obszarze gminy,

2. Strategia rozwoju Gminy Wiśniowa na lata 2006-2013 przyjęta uchwałą Nr VIII/33/07 Rady Gminy Wiśniowa z dnia 29 czerwca 2007r. W strategii zostały wymienione ważniejsze obiekty zabytkowe w poszczególnych miejscowościach z terenu gminy.

3. Studium ochrony wartości kulturowych i krajobrazu dla Gminy Wiśniowa, w którym wyznaczono następujące rodzaje stref ochrony konserwatorskiej:

A – postanowiono wyznaczyć dla obszarów, na których elementy historycznego układu przestrzennego wyraźnie wyodrębniają się w wysokie walory historyczne i zabytkowe, a wyznaczone do ochrony obiekty stanowią wysoką wartość kulturową w środowisku. Strefą tą objęto w gminie Wiśniowa wszystkie najcenniejsze zespoły dworsko-parkowe i kościelne, ustalając:

Strefę „A-1” dla dawnego zespołu dworsko-parkowego Mycielskich w Wiśniowej, w skład którego wchodzi: dwór, oficyna, czworak dworski, stajnia z wozownią, obora I, obora II, kurnik, spichlerz, kuźnia, kaplica-mauzoleum rodziny Mycielskich, brama przejazdowa, resztki muru oporowego i ogrodzenia z bramką. Całość usytuowana jest w starym parku, którego początki sięgają XVIII wieku.

Strefę „A-2” dla zespołu cerkwi greko-katolickiej w Oparówce, w skład którego wchodzi:

- murowana cerkiew obrządku greko-katolickiego, obecnie kościół rzymsko-katolicki p.w. Narodzenia N.M.P.,
- drewniana dzwonnica,
- cmentarz przykościelny greko-katolicki z okresu międzywojennego

Strefę „A-3” dla kościoła parafialnego rzymsko-katolickiego p.w. św. Anny w Niewodnej.

Strefę „A-4” dla kościoła p.w. św. Doroty w KozłóWKu

B – wyznaczono dla obszaru, na którym było pierwotnie rozplanowane założenie dworsko-folwarczne w Kozuchowie. Strefę tę wyznaczono przede wszystkim celem ochrony zachowanych zasadniczych elementów historycznego rozplanowania. Strefa ta ma również na celu zapobiegać dalszej destrukcji zachowanego jeszcze w dobrym stanie budynku dworu.

K – strefa ochrony krajobrazu. Wyznaczono dla terenów gminy, które obejmują Czarnorzecko-Strzyżowski Park Krajobrazowy i jego otulinę, tj. Czarnorzecki Obszar chronionego Krajobrazu. Cechą charakterystyczną tej strefy są kulturowe wartości lokalne, typowe dla podgórskich terenów wiejskich. Występują tam nie tylko założenia dworsko-parkowe i kościelno-plebańskie, ale także cała masa obiektów, które także datują okres kształtowania się krajobrazu kulturowego na tych terenach w postaci całych zagród, domów mieszkalnych, kapliczek, krzyży przydrożnych, fragmentów dawnego rozplanowania. Ważną rolę odgrywają na tych terenach pozostałości krajobrazu naturalnego w postaci naturalnych obszarów leśnych – tak nietypowych dla krajobrazu naturalnego gminy Wiśniowa, form wzniesień, pozostałości starorzeczy, ukształtowania wąwozów i skarp z charakterystycznym dla nich środowiskiem przyrodniczym oraz podmokłych łąk, łęgów nadrzecznych – zwłaszcza w dolinie Wisłoka i jego dopływów oraz zadrzewień śródpolnych.

Atrakcyjny krajobraz gminy Wiśniowa możemy podziwiać z punktów i ciągów platform widokowych. Miejsca z których możemy podziwiać panoramiczne widoki, położone są najczęściej w najwyższych punktach regionu. Podobnie przy głównych drogach są natomiast usytuowane ciągi widokowe, z których eksponowane są położone w strefach „A” zespoły zabytkowe.

E – strefa ochrony ekspozycji. Wyznaczenie strefy „E” ma na celu eksponowanie wartościowych obiektów lub też całych zespołów objętych strefą „A”. Obszar objęty tą strefą uzależniono od wielkości i sylwety zespołu zabytkowego i ukształtowania terenu, na którym jest usytuowany dany zespół. Poprzez obszar objęty strefą „E” prowadzi wgląd na te zespoły i ich otoczenie z przebiegających w pobliżu dróg oraz przyległych do nich terenów otwartych.

Strefa „E-1” została wyznaczona dla niedużego obszaru położonego u podnóża nieznacznego podwyższenia terenu na którym usytuowane jest założenie dworsko-parkowe w Wiśniowej.

Strefę „E-2” wyznaczono dla obszaru położonego po zachodniej stronie drogi prowadzącej do Oparówki od strony Markuszowej. Strefa ta ma na celu eksponowanie zespołu cerkiewnego w Oparówce od strony północnej.

Strefę „E-2a” wprowadzono celem utrzymania ekspozycji na w/w cerkiew od południa tj. między drogą prowadzącą przez wieś, a nieznaczny podwyższeniem terenu na którym usytuowana jest cerkiew.

Na obszarze stref „E-2” i „E-2a” celem utrzymania ekspozycji zabytkowej cerkwi wyklucza się wprowadzenie jakiegokolwiek zabudowy i zieleni wysokiej.

Strefę „E-3” wprowadzono po wschodniej stronie drogi prowadzącej przez Niewodną do Kalembiny dla terenu między drogą a częścią wzniesienia, na którym usytuowany jest zabytkowy kościół p.w. św. Anny w Niewodnej. Celem utrzymania ekspozycji na ten obiekt, na obszarze tej strefy nie należy wprowadzać nowych obiektów i zieleni.

Strefę „E-4” ustala się dla obszaru zawartego między krzyżującymi się w KozłóWKu drogami: prowadzącą z Jazowej do Markuszowej, a dochodzącą do niej ze wzniesienia w KozłóWKu. Na obszarze tej strefy zakazuje się wprowadzania nowej zabudowy i zieleni wysokiej.

4. Aktualizacja Gminnego programu ochrony środowiska dla Gminy Wiśniowa na lata 2008-2011 z perspektywą na lata 2012-2015 przyjęta uchwałą Nr XXXIII/307/09 Rady Gminy Wiśniowa z dnia 16 listopada 2009r. podkreśla, iż należy chronić unikatowe walory przyrodnicze i krajobrazowe.

5. Plany odnowy miejscowości: Jazowa przyjęty uchwałą Nr VIII/59/11 Rady Gminy Wiśniowa z dnia 28 czerwca 2011r., Jaszczurowa przyjęty uchwałą Nr XLI/368/10 Rady Gminy Wiśniowa z dnia 27 lipca 2010r., KozłóWek przyjęty uchwałą Nr XI/63/07 Rady Gminy Wiśniowa z dnia 29 listopada 2007r., Niewodna przyjęty uchwałą Nr XI/64/07 Rady Gminy Wiśniowa z dnia 29 listopada 2007r., Różanka przyjęty uchwałą Nr XI/62/07 Rady Gminy Wiśniowa z dnia 29 listopada 2007r., Szufnarowa przyjęty uchwałą Nr XIII/72/07 Rady Gminy Wiśniowa z dnia 28 grudnia 2007r., Kalembina przyjęty uchwałą Nr VIII/58/11 Rady Gminy Wiśniowa z dnia 28 czerwca 2011r., Pstrągówka przyjęty uchwałą Nr XV/122/12 Rady Gminy Wiśniowa z dnia 30 marca 2012r., OparóWka przyjęty uchwałą Nr XV/123/12 Rady Gminy Wiśniowa z dnia 30 marca 2012r. Wiśniowa przyjęty uchwałą Nr VIII/57/11 Rady Gminy Wiśniowa z dnia 21 lutego 2011r. Zwrócono w nich uwagę, że na obszarze w/w miejscowości znajdują się ciekawe zabytki wpisane do gminnej ewidencji zabytków jak również do rejestru zabytków Podkarpackiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków – kościoły, kapliczki, domy, wiatraki.

6. Charakterystyka zasobów i analiza stanu dziedzictwa i krajobrazu kulturowego gminy Wiśniowa

6.1. Obiekt w Gminie Wiśniowa wpisane do rejestru zabytków.

Zgodnie z artykułem 8. Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami rejestr zabytków prowadzi wojewódzki konserwator zabytków. W przypadku rejestru województwa podkarpackiego jest nim Podkarpacki Wojewódzki Konserwator Zabytków w Przemyślu. Wpis do rejestru zabytku nieruchomego może nastąpić z urzędu bądź na wniosek właściciela zabytku lub użytkownika wieczystego gruntu, na którym znajduje się zabytek nieruchomy (art. 9 ust. 1). Przedmiotowego wpisu dokonuje Wojewódzki Konserwator Zabytków wydając decyzje administracyjną. Ponadto do rejestru może być wpisane otoczenie zabytku wpisanego do rejestru, a także nazwa geograficzna, historyczna lub tradycyjna tego zabytku (art. 9 ust. 2). Zabytki na terenie Gminy Wiśniowa są historycznym dowodem tradycji, wielokulturowości, zamożności i religijności osób zamieszkujących ten teren. Dla pokoleń są wspaniałym dziedzictwem. Pozwalają naocześnie zrozumieć przemiany jakie następowały przez wieki w społeczeństwie.

Zespół pałacowo-parkowy w Wiśniowej – w skład tego zespołu wchodzi: pałac, oficyna (d. dwór), kaplica dworska, stajnia z wozownią, dwie obory, kurnik, spichlerz, park z alejami i małą architekturą, brama przejazdowa, resztki ogrodzenia z bramką oraz resztki muru oporowego. Zespół ten jako całość posiada znaczne walory architektoniczne i krajobrazowe, w związku z czym 16.02.1973 r. wpisany został do rejestru zabytków województwa pod numerem A-713. Zespół pałacowy usytuowany jest na południowym zboczu wzgórza opadającego w kierunku Wisłoka. W pobliżu przebiega droga ze Strzyżowa do Krosna. W centralnym miejscu położony jest pałac, zwrócony frontem na południe, na południowy wschód od niego znajduje się oficyna, na wschód – zabudowania gospodarcze, w kierunku północnym i zachodnim rozciąga się park, również na północ od parku usytuowana jest kaplica (mauzoleum rodziny Mycielskich). Obecnie istniejący pałac w Wiśniowej pochodzi z połowy XIX w. i jest wynikiem gruntownej przebudowy po pożarze. Budynek ten początkami swymi sięga wczesnych lat XVII w., kiedy to wzniesiono tam murowany dwór myśliwski. Dwór ten był piętrowy, dwutraktowy, na rzucie prostokąta, z sienią na osi, ze szkarpami w narożnikach i dostawioną do fasady południowej wieżą. Do chwili obecnej z owego dworu zachowały się m.in. sklepienie kolebkowo piwnice oraz tzw. pokój sklepiony (dawny skarbiec). Kolejna przebudowa miała

miejsce po pożarze, który strawił rezydencję w połowie XIX w. Po tej tragedii pałac został odbudowany i gruntownie przekształcony staraniem ówczesnego właściciela, Franciszka Mycielskiego. Zachowany został dawny prostokątny rzut planu z pokojami w dwóch traktach, natomiast zmieniono niemal całkowicie podziały wewnętrzne. W trakcie tej przebudowy górną kondygnację pałacu podwyższono i nakryto niskim, czterospadowym dachem z profilowanym gzymsem podokapowym z kroksztykami. Z hallu na parterze prowadziły na Pietro obszerne schody. Znaczne zmiany nastąpiły w zewnętrznym wyglądzie pałacu. Przede wszystkim usunięta została wieża przylegająca do południowej jego fasady, a na jej miejscu powstał czterofilarowy podjazd. Od czasów tej przebudowy kaplica mieściła się na parterze pałacu. Podczas działań wojennych I wojny światowej rezydencja w Wiśniowej została częściowo uszkodzona. Po II wojnie światowej w pałacu prowadzone były jedynie drobne remonty.

Innym cennym obiektem wchodzącym w skład zespołu pałacowo-parkowego w Wiśniowej jest oficyna dworska. Usytuowana jest ona w parku. Prawdopodobnie jest to pierwotny dwór obronny, wzmiankowany w 1536 r. Wzniesiono go w typie XVI-wiecznych dworów małopolskich. Układ wnętrza został częściowo przekształcony w XVIII, a potem w XX w. Wzniesiony został z kamienia łamanego i otynkowany. Budynek oficyny przykryty został dachem namiotowym z wydatnym okapem, pokryty dachówką zakładkową. Budynek zachował się w dość dobrym stanie technicznym.

W skład zespołu pałacowo-parkowego wchodzi również liczne zabudowania gospodarcze. Do najstarszych i najcenniejszych należą stajnie podworskie. Budynki te były projektowane w latach 1779-1790, a wzniesione w końcu XVIII w. Mieściły się w nich stajnie, wozownie i serownia. Wybudowane zostały z cegły i częściowo z bloków kamiennych. Wzniesiono je na rzucie litery L. Skrzydło krótsze jest dwutraktowe, użytkowane było jako wozownia. Skrzydło dłuższe jest jednoraktowe, mieściły się w nim stajnie. W środku długości dłuższego skrzydła znajduje się piętrowa brama przejazdowa, przykryta osobnym daszkiem dwuspadowym z przyczółkami. Naroża bramy przejazdowej pilastrowane zostały w obu kondygnacjach. Otwór bramy zamknięty jest łukiem koszowym w obramieniu z ciosu.

Bardzo cenny elementem tego zespołu jest park. Złożony jest on z czterech części różnych stylowo i powstałych w różnym czasie. Na północ od oficyny rozciąga się parko rozplanowaniu renesansowym, pochodzący z 1 połowy XVI w. Z 1 połowy XVIII w. pochodzi park francuski, rozciągający się na północ od pałacu. Zachowały się tutaj fragmenty alei grabowej i altany z rondem grabowym. Na zachód od pałacu rozciąga się park angielski z przełomu XVIII/XIX w. Zachowały się z niego pojedyncze okazy lip i dębów. Pierwotnie w parku tym usytuowane były urządzenia wodne na potoku Rakówka, takie jak: wodospad, staw i młyn ogrodowy. Czwarta część parku powstała w końcu wieku XIX. Położony był on na północ od parku francuskiego, a zamykała go druga aleja grabowa. W początkach wieku XX zespół pałacowo-parkowy w Wiśniowej powiększył się o jeszcze jeden cenny element – kaplicę grobową, mauzoleum rodziny Mycielskich. Jest to obiekt murowany, wybudowany w stylu neoromańskim. Jako wyposażenie tej kaplicy znajdowały się m.in. rzeźby przywiezione z Włoch przez Jerzego Mycielskiego.

W obiektach wpisanych do rejestru pod pozycją A-713 znajdują się kilka zabytków ruchomych:

- wyposażenie wnętrza Kaplicy Domowej Pałacu wpisane do ewidencji zabytków pod pozycją B-195 z dnia 15.06.1979 – przekazane do muzeum archidiecezji w Przemyślu,
- wyposażenie Kaplicy Grobowej Mycielskich:
 - a) popiersie Chrystusa wpisane do rejestru pod pozycją B-203 z dnia 12.02.1981,
 - b) płaskorzeźba Matki Bożej z dzieciątkiem wpisany pod pozycją B-204 z dnia 12.02.1981,
 - c) obraz Matki Bożej z dzieciątkiem wpisany pod pozycją B-205 z dnia 12.02.1981,

Ponadto w bezpośrednim otoczeniu pałacu znajduje się wiele cennych obiektów zabytkowych takich jak piwnica, starodrzew i dęby.

Zespół cerkwi greko-katolickiej p.w. Narodzenia NMP w Oparówce – wpisana do rejestru zabytków pod poz. A-98 dnia 02.08.2004, obecnie pełni funkcję kościoła rzym.-kat. Istniejący budynek cerkwi p.w. Narodzenia NMP wzniesiony został na miejscu wcześniejszej, zbudowanej ok. 1700 r., odnowionej i konsekrowanej w 1882 r. Była to cerkiew parafialna, drewniana. W 1912 r. wybudowano na tym miejscu nową cerkiew – murowaną, stojącą do chwili obecnej. Wzniesiono ją w stylu neoromańskim. Założona została na planie krzyża, prezbiterium zamkniętym trójbocznie, z przylegającymi doń od północy i południa prostokątnymi w rzucie aneksami. Babiniec otoczony jest z trzech stron

podcieniami wspartymi na filarowych arkadach o półkolistych wykrojach. Półkoliście zamknięte są także otwory okienne. Malowniczość bryły osiągnięto dzięki ośmiobocznej wieży z cebulastym Chelmem zwieńczonym dekoracyjnie opracowanym krzyżem. W 1932 r. wewnątrz cerkwi ozdobione zostało polichromią. Wśród wyposażenia cerkwi znajduje się sporo cennych przedmiotów, pochodzących prawdopodobnie z poprzedniej cerkwi. W skład zespołu cerkiewnego w Oparówce wchodzi również drewniana dzwonnica, wzniesiona podobnie jak cerkiew w 1912 r. i umieszczony w niej jest dzwon z I poł. XIX w, stary cmentarz z nagrobkami. Wystrój i wyposażenie dawnej wpisane są do ewidencji zabytków jako zabytki ruchome pod pozycjami B-29 z dnia 06.11.2011r.

Kościół filialny p.w. św. Doroty wraz ze starodrzewiem w KozłóWKU wpisany do rejestru pod pozycją A-1233 (informacja urzędowa o zmianie nr na nowy A-917 z dnia 03.10.2012) obecnie istniejący kościół wzniesiony został na miejscu starszego drewnianego, ufundowanego i uposażonego przez Piotra z Kozłowa jeszcze w 1452 r. Zły stan techniczny owego kościoła spowodował w latach 30-tych XIX w. wydanie zakazu odprawiania mszy św. Z inicjatywy proboszcza dobrzechowskiego, ks. Feliksa Buchwalda, na miejscu tego wcześniejszego kościoła w 1877 r. wzniesiony został nowy – murowany – istniejący do dziś. Kościół ten zlokalizowany jest na niewielkim wzniesieniu w północnej części wsi. Wybudowany został z cegły i kamienia łamanego na zaprawie wapiennej, a potem otynkowany. Obiekt ten charakteryzuje się masywną, prostopadłościenną, jednokondygnacyjną bryłą. Nawa kościoła przykryta jest wysokim dachem dwuspadowym. Wszystkie elewacje kościoła są otynkowane. Pierwotne dwuskrzydłowe drzwi wejściowe, nabijane deskami o układzie rombowym obecnie umieszczone są w przedsionku w arkadowej wnęce. Kościół p.w. św. Doroty ozdabia wewnątrz współczesna polichromia iluzjonistyczno-figuralna w formie pilastrów opinających ściany. Obecnie istniejący ołtarz główny pochodzi z lat 40-tych XX w. W kościele tym znajduje się późnobarokowy prospekt organowy z 2 poł. XVIII w. z rzeźbą anioła w zwieńczeniu i uszakami z I poł. XVII w. Są tu również inne obiekty starsze od tego kościoła, pochodzące prawdopodobnie z poprzedniego, m.in. późnogotycka rzeźba Św. Barbary z ok. 1460 r. Kościół otoczony jest starodrzewiem o charakterze pomnikowym.

Wyposażenie kościoła pisane zostało do rejestru zabytków pod pozycją B-250 w dniu 15.11.1995 jako zabytek ruchomy.

Kościół parafialny p.w. Św. Anny w Niewodnej wpisany do rejestru zabytków pod pozycją A-392 w dniu 21.12.2010r. – wzniesiony został na miejscu wcześniejszych: pierwotnego, wzmiankowanego w 1595 r., oraz kolejnego – wzniesionego w 1672 r. (oba te kościoły były najprawdopodobniej drewniane). W latach 1922-1926 w Niewodnej wybudowany został kościół murowany, który funkcjonuje do chwili obecnej. Wzniesiono go w stylu neogotyckim. Jako jego budowniczy figuruje Ludwik Orłów z Łańcuta. Jest to świątynia orientowana, murowana z cegły z tynkowanymi elementami detalu architektonicznego. Trójnawowy, halowy korpus z transeptem poprzedzony jest czterokondygnacyjną wieżą od zachodu; od wschodu natomiast przylega trójboczne zamknięte prezbiterium z bocznymi aneksami: zakrystią od południa i składzikiem od północy. Elewacje opięte są jednoskokowymi szkarpami i posiadają duże okna o ostrołukowym wykroju. Wieża na planie kwadratu, wysunięta przed lico ściany zachodniej posiada od zachodu ostrołukowy, neogotycki portal, zaś w kolejnych kondygnacjach – okna. Dach są dwuspadowe o pokryciu blachą i dachówką, hełm wieży – ostrosłupowy, zaś na skrzyżowaniu nawy i transeptu wznosi się sygnaturka. Kościół posiada bogate wyposażenie (ołtarze, ambona, chór muzyczny, rzeźby) starsze od niego, pochodzące prawdopodobnie z budowli sakralnych poprzednio tu istniejących. Do najcenniejszych obiektów należą późnobarokowe ołtarze z ornamentami rokokowymi z 3 ćw. XVIII w. Na ołtarzu głównym umieszczone są rzeźby świętych. W nawach bocznych znajdują się również późnobarokowe ołtarze architektoniczne. Innym bardzo cenny obiektem w tym kościele jest późnobarokowa ambona z ornamentami rokokowymi z 3 ćw. XVIII w. Znajduje się tu również zabytkowy chór muzyczny. Rokokowy parapet chóru muzycznego jest silnie pofalowany, z czterema rzeźbami aniołków i rocaillami.

Wystrój i wyposażenie kościoła wpisane są do ewidencji zabytków jako zabytki ruchome pod pozycjami B-29 z dnia 06.11.2011r. i B-329 z dnia 12.02.2010r.

Murowane piwnice i fragmenty podmurówki dawnego dworu w Markuszowej wpisanych do rejestru zabytków pod pozycją A-741 w dniu 07.12.1973r.

Murowane XVI-wieczne piwnice sklepione kolebkowo są obecnie w bardzo złym stanie, południowa komora piwnicy oraz dojście do niej uległo zawaleniu a rumowisko zarosło samosiewem natomiast stan północnej komory piwnicy zasypanej hałdą ziemi jest nieznan.

Fragmenty XVIII-wiecznego drewnianego dworu o konstrukcji zrębowej, krytego gontem, częściowo podpiwniczony, prostokątny, dwutraktowy ze zniszczonym portykiem kolumnowym na osi który został rozebrany w 1983r. i skreślony z rejestru zabytków decyzją Generalnego Konserwatora Zabytków z dnia 28.11.1995. (skreślona nieistniejąca drewniana część naziemna dwory)

6.2. Obiekty w Gminie Wiśniowa wpisane do Gminnej Ewidencji Zabytków.

Ewidencje zabytków stanowią zabytki nieruchome wpisane do rejestru zabytków, zabytki nieruchome nie wpisane do rejestru zabytków wyznaczone przez Podkarpackiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, inne zabytki nieruchome wyznaczone przez Wójta Gminy w porozumieniu z Podkarpackim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków w Przemyśle, parki kulturowe.

Ewidencje zabytków na terenie gminy prowadzi wójt w formie zbioru kart adresowych zabytków, objętych gminną ewidencją zabytków (art. 22 ust. 4 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami). Ewidencje zabytków znajdujących się na terenie województwa prowadzi wojewódzki konserwator zabytków w formie kart ewidencyjnych (art. 22 ust. 2 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami). W skład wojewódzkiej ewidencji zabytków wchodzi zabytki ujęte w gminnych ewidencjach zabytków.

Obok zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru i ich otoczenia oraz parków kulturowych ochronie zabytków objętych gminną ewidencją uwzględnia się w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego oraz w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego (art.19 ust. 1 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami). Ewidencja zabytków w Gminie Wiśniowa obejmuje 118 obiekty nieruchome (wykaz stanowi załącznik nr 1).

Na terenie gminy Wiśniowa istnieją obiekty przemysłowe – kilka wiatraków oraz kuźnia w zespole dworsko-parkowym w Wiśniowej. Do chwili obecnej zachowały się przeważnie w złym stanie technicznym. Jeden z nich znajduje się na terenie Kozłówka. Usytuowany jest w centrum wsi. Jest to obiekt drewniany, o konstrukcji słupowo-ramowej, oszalowany deskami w pionie, z kozłem osadzonym na betonowym fundamencie. Przykryty jest dwuspadowym dachem z pełnym deskowaniem, pokryty papą. W wiatraku zachowało się kompletne wyposażenie. Wiatrak wybudowany został w 1949 r. Użytkowany był do połowy lat 70-tych. Kolejny wiatrak znajduje się w Kozuchowie, we wschodniej części wsi. Jest drewniany, konstrukcji słupowo-ramowej, oszalowany pionowo. Ustawiony jest na czterech narożnych kostkach betonowych. Konstrukcja wzmocniona jest krzyżującymi się zastrzałami oraz ryglami i belkami poprzecznymi. Dwie belki tworzą pomost dla urządzenia mielącego. Dwie belki oparte na ryglach tworzą podławe wieżyczki. Ta złożona jest z 4 słupów nachylonych ku sobie, obejmujących rurę żelazną, która podtrzymuje turbinę wietrzną i osłania oś napędową. Wieżyczka podobnie jak dach krokwiowy są odeskowane i pokryte papą. Wiatrak wybudowany został w 1940 r. Służył on celom gospodarczym. Kamień młyński pochodził z miejscowego kamieniołomu. Wiatrak używany był do lat 60-tych. Jeszcze inny wiatrak – kozłak znajduje się w Różance. Usytuowany jest w północnej części wsi. Jest to obiekt drewniany, o konstrukcji słupowo-ramowej, oszalowany deskami w pionie, z kozłem osadzonym na betonowym fundamencie. Przykryty jest dwuspadowym dachem z pełnym deskowaniem, pokryty blachą. Wewnątrz zachowało się kompletne wyposażenie. Wiatrak jest sprawny technicznie, jedynie śmigła zostały zdemontowane. Wybudowany został w 1946 r. Użytkowany był do połowy lat 70-tych. Na terenie Różanki znajduje się jeszcze jeden wiatrak, drewniany, wzniesiony w 1930 r. Wiatrak spotkać można również na terenie Szufnarowej. Podobnie jak poprzednie, jest to obiekt drewniany. Wybudowany został ok. 1950 r. Do chwili obecnej zachował się także wiatrak usytuowany na terenie wsi Kalembina. Również jest to obiekt drewniany, wzniesiony ok. 1937 r.

Licznymi niegdyś obiektami przemysłowymi na obszarze gminy Wiśniowa były kuźnie. Obecnie zachowała się jedynie w zespole dworskim w Wiśniowej.

Na terenie gminy Wiśniowa spotkać można także zabytkowe obiekty użyteczności publicznej. Należą do nich m.in. szkoły w Jazowej, Kalembinie i Szufnarowej. Szkoła w Jazowej jest obiektem murowanym. Wzniesiono ją w latach 20-tych XX w. Podobna sytuacja jest ze szkołą w Szufnarowej. Natomiast murowana szkoła w Kalembinie jest starsza – wzniesiono ją w 1903 r. Remontowana była w roku 1970.

Na terenie gminy Wiśniowa zachowała się stosunkowo duża ilość drewnianych domów oraz całych zagród pochodzących z 4 ćw. XIX w. i 1 ćw. XX w. Najczęściej są to skromne, drewniane domy. W niektórych domach zachowały się stare piece kuchenne. W większości wsi gminy Wiśniowa spotkać można również zagrody składające się najczęściej z drewnianego domu i stodoły, czasem w skład takiej zagrody wchodzi także stojąca oddzielnie od domu stajnia, czasem też murowana (kamienna) piwnica. Najwięcej takich, typowych dla budownictwa ludowego tych stron, zagród zachowało się w Pstrągówce i Szufnarowej.

Południowo-wschodnia Polska jest rejonem występowania dużej ilości kapliczek i krzyży przydrożnych. Dotyczy to również gminy Wiśniowa. Ze względu na to, że zostały wykonane, można je podzielić na drewniane, murowane i kamienne. W ramach takiego podziału wyodrębnić można kilka typów kapliczek, które zarówno w konstrukcji, jak i w wyglądzie zewnętrznym mają wiele cech wspólnych. Na obszarze gminy Wiśniowa najmniej jest kapliczek drewnianych, prawdopodobnie ze względu na nietrwałość materiału, który pod wpływem warunków atmosferycznych łatwo ulegał zniszczeniu. Do takich należy kapliczka w Szufnarowej. Jest to kapliczka drewniana typu domkowego. Zbudowana została na planie trójkąta, na kamiennej podmurówce zabezpieczającej ją przed oddolnym zniszczeniem. Posiada konstrukcję węglową, co jest rzadkością nie tylko na tym terenie. Kapliczka ze wszystkich stron jest ozdobnie oszalowana, dodatkowo posiada profilowany w desce ornament arkadowy umieszczony pod okapem szczytowym i bocznymi.

Najlichniesze w grupie kapliczek drewnianych są kapliczki typu szafkowego. Występuje ich sporo także na terenie gminy Wiśniowa, spotkać je można w każdej z miejscowości tej gminy. Najczęściej umieszczone są na drzewach i krzyżach. Kapliczki te mają najczęściej formę płytkiej szafki krytej dwuspadowym daszkiem. Od frontu są one przeszklone bądź odsłonięte, a w niewielkim wnętrzu umieszczona jest figurka lub obrazek.

Najlichniej reprezentowane na terenie gminy Wiśniowa są kapliczki murowane z kamienia bądź cegły. W grupie tej wyodrębnić można kilka typów kapliczek, z których przeważającą większość stanowią kapliczki domkowe. Niektóre z nich są bardzo okazałe, z dekoracyjnymi szczytami przypominającymi elewacje frontowe kościołów. Do takich zalicza się kapliczka usytuowana w Kalembinie. Wybudowana została z kamienia, otynkowana i pobielona. Powstała na planie prostokąta z półkolistą częścią ołtarzową, przykryta dwuspadowym dachem. Wejście do kapliczki umieszczone jest od południa. Po obu stronach wejścia znajdują się małe wnęki sklepienie półkuliście. W ścianach bocznych umieszczono po jednym oknie. Strop wewnątrz jest drewniany. Kapliczka to prawdopodobnie powstała w 1 połowie XIX w. Kapliczkę, podobną do opisanej wyżej zobaczyć można również w Kozuchowie. Usytuowana jest na łące, frontem zwrócona na południe. Wzniesiona na planie prostokąta, przykryta dwuspadowym dachem. W ścianach bocznych kapliczki usytuowane są okna sklepienie łukiem pełnym. Strop wewnątrz jest drewniany, płaski. Kapliczka ta prawdopodobnie powstała 1 połowie XIX w. Kapliczka tego typu znajduje się również w Jaszczurowej. Wzniesiona została z cegły, na podmurówce z kamienia, otynkowana. Wybudowana na planie prostokąta, przykryta dwuspadowym dachem. Dach pokryty cementową dachówką zakładkową. W szczycie znajdują się dwa prostokątne, podłużne okienka. Wewnątrz kapliczka posiada sklepienie odcinkowe i podłogę z betonu. Wzniesiona w 1910 r. W innej wsi gminy Wiśniowa – Pstrągówce – spotkać można dwie kapliczki tego typu. Podobną do opisanych wcześniej, kapliczkę spotkać można również w Szufnarowej. Usytuowana jest na krańcu wsi. Wybudowano ją z kamienia polnego i cegły, wylepiono gliną i pobielono. Kapliczka przykryta jest dwuspadowym dachem. Dach pokryty dachówką ceramiczną – dobrzechowską. Brak otworów okiennych. Kapliczka wybudowana została pod koniec XIX w. Na terenie wsi Niewodna również znajdują się dwie zabytkowe kapliczki domkowe. Pierwsza z kapliczek usytuowana jest na dość wysokiej skarpie. Otoczona jest starymi drzewami. Wzniesiona z czerwonej cegły, na cokole z piaskowca, przykryta dachem trójspadowym, pokrytym dachówką ceramiczną. W ścianie frontowej znajdują się drewniane, w górnej swej części przeszklone drzwi. W ścianach bocznych umieszczone zostały dwa okienka. Prawdopodobnie kapliczka ta wybudowana została w XIX w. Druga z kapliczek tego typu znajdujących się w Niewodnej usytuowana jest nieopodal małego stawku. Wybudowana z cegły i otynkowana. Kapliczka przykryta jest dwuspadowym dachem, przechodzącym nad absydą w trójspadowy, pokryty dachówką ceramiczną. W ścianie frontowej znajdują się drewniane, w górnej części przeszklone drzwi. W ścianach bocznych umieszczone zostały dwa małe okienka. Prawdopodobnie kapliczka pochodzi z XIX w. Ciekawe pod względem rozwiązania fasady są dwie kapliczki w Oparówce. Pierwsza z nich jest murowana, otynkowana i pobielona. Przykryta trójspadowym dachem, pokrytym

blachą. Kapliczka ta wyróżnia się bardzo ciekawym rozwiązaniem architektonicznym fasady. Indywidualnego charakteru nadaje jej pięć sterczyn szczytowych o czworobocznym trzonie. Trzony sterczyn są górą ścięte fasetowo zgodnie z licem połaci dachowych, jednak powyżej nich. Fasada kapliczki posiada prostokątną blendę. W fasadzie znajduje się otwór wejściowy. Do wnętrza prowadzą ozdobne drzwi dwuskrzydłowe. Ściany boczne i tylna ozdobione są dużymi płaszczyznami blend. W ścianach bocznych umieszczone są otwory okienne o wykroju łukowym. Elementy architektury fasady kapliczki nadają jej neogotycki charakter. Prawdopodobnie zbudowana została w 4 ćw. XIX w. Druga z kapliczek domkowych istniejących do chwili obecnej w Oparówce jest murowana, otynkowana i pobielona. Kapliczka ta również wyróżnia się bardzo ciekawym rozwiązaniem architektonicznym fasady – posiada ozdobny szczyt z wykrojem w kształcie łuków z wolutami. Do wnętrza prowadzą prostokątne ozdobne drzwi. W ścianach bocznych umieszczone są otwory okienne o wykroju ostrołukowym. Ściany te ozdobione są gzymsem wałeczkowym. Prawdopodobnie zbudowana została w 4 ćw. XIX w.

Drugim typem kapliczek murowanych występujących na terenie gminy Wiśniowa są kapliczki prostopadłościennne o podstawie kwadratu. W tej grupie kapliczek wyodrębnić można kilka odmian. Pierwszą grupę stanowią kapliczki, które ze względu na formę wnętrza nazwać można arkadowymi, z prześwitami bocznymi. Kapliczkę tego typu spotkać można w Różance. W wysokim prostopadłościennym znajduje się prostokątna wnęka z otworami okiennymi sklepionymi trójkątnie, z których okna boczne są nieco mniejsze. Ściany boczne ozdobione są gzymsem podokapowym. Kapliczka przykryta jest daszkiem dwuspadowym, krytym dachówką, zwieńczonym metalowym krzyżykiem. Najbardziej dekoracyjna w tej grupie jest kapliczka w Oparówce. Wzniesiono ją w 1930 r. Na bazie postawiona jest zasadnicza bryła kapliczki, zlicowana w stosunku do bazy, z prostopadłościennym wnętrzem, otwartym na zewnątrz trzema ostrołukowymi otworami okiennymi. Na ścianie frontowej gzyms posiada na swej powierzchni czołowej dekoracyjne, wystające ponad lico, płaskie kółeczka. Dodatkowo na elewacji frontowej występuje symetryczny w stosunku do osi ornament roślinny imitujący swą formą liść z nasionami dębu. Inną odmianą kapliczek prostopadłościennych są kapliczki, które ze względu na rozmiary jak i charakter wnętrza nazwać można niszowo-wnęgowymi. Również są one budowane na planie kwadratu przykryte daszkami dwuspadowymi. Otwarte od strony frontowej, posiadają głębokie nisze, które w niektórych kapliczkach mają swoją podstawę w przyziemiu. Tak jest w przypadku kapliczki, która można spotkać w Wiśniowej. Jeszcze inną odmianą kapliczek prostopadłościennych są kapliczki wnękowe z dużymi przeszkleniami okiennymi od frontu. Również są one budowane na planie kwadratu i przykryte daszkami dwuspadowymi. Na terenie gminy Wiśniowa występuje kilka takich kapliczek m.in.: dwie w Różance, dwie w Tułkowicach. Oprócz kapliczek murowanych i drewnianych, na terenie gminy Wiśniowa występują także kamienne kapliczki – graniastosłupowe. Trwałości materiału, z którego zostały wykonane zawdzięczają, że zachowało się ich stosunkowo dużo, pomimo iż niektóre z nich mają już ponad sto lat. Prostopadłościennne bryły, obrobione w pracowniach kamieniarskich, były łączone zaprawą murarską już na miejscu. Przeważnie składają się one z 4 do 6 części. Na terenie gminy Wiśniowa znajdują się również figury przydrożne. Jedna z nich usytuowana jest obok zespołu dworskiego. Inna taka figura znajduje się w Markuszowej. Usytuowana jest po zachodniej stronie drogi z Oparówki. Ufundowana została w latach 40-tych XX w.

6.3 Zabytki archeologiczne.

Zabytek archeologiczny to zabytek nieruchomy będący powierzchniową, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożoną z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów lub zabytek ruchomy, będący tym wytworem” (art. 3 pkt 4 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami). Na zasób zabytków archeologicznych składają się zarówno tzw. stanowiska archeologiczne (obiekty i warstwy zlokalizowane w terenie) jak i ruchome zabytki (przedmioty) z nich pochodzące. Europejska konwencja o ochronie archeologicznego dziedzictwa kulturowego uznaje je za „źródło zbiorowej pamięci europejskiej i instrument dla badań historycznych i naukowych”.

Celem ochrony stanowiska archeologicznego jest niedopuszczenie do zniszczenia warstw kulturowych, a tym samym niedopuszczenie do prowadzenia na tych obszarach prac budowlanych, wykonywania głębokiej orki ciężkim sprzętem rolniczym oraz wykonywania wykopów. Wykaz stanowisk archeologicznych stanowi załącznik nr 2.

7. Założenia programowe - zestawienie celów priorytetowych, kierunków działań i zadań do realizacji programu opieki nad zabytkami na lata 2013-2016.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Wiśniowa na lata 2013-2016 stanowi podstawę dla działań związanych z ochroną dóbr kultury w okresie czterech lat od podjęcia uchwały przez Radę Gminy.

Gminny program opieki nad zabytkami winien kreować sferę działań prorozwojowych, która ma na celu poprawę funkcjonowania materialnego dziedzictwa kulturowego decydującego w znacznym stopniu o zasobach i walorach gminy. Wykorzystanie zarówno zasobów środowiska przyrodniczego jak i środowiska kulturowego powinno stanowić jedną z polityk gminy.

Pierwszym podjętym i zrealizowanym przez gminę działaniem w strategii ochrony zabytków było opracowanie gminnej ewidencji zabytków. Stanowi ona bazę dla wszelkich dalszych działań w tym zakresie. Warunkiem koniecznym i niezbędnym w formułowaniu priorytetów w zakresie ochrony dóbr kultury jest wskazanie obiektów o unikalnych cechach stylistycznych, wysokich wartościach architektonicznych i historycznych, które świadczą o specyfice regionalnego budownictwa i lokalnej tożsamości kulturowej.

Głównym i priorytetowym celem programu opieki nad zabytkami w Gminie Wiśniowa jest wzmocnienie ochrony i opieki nad zabytkami oraz poprawa ich stanu zachowania poprzez opracowanie systemowych rozwiązań realizowanych przez władze gminy. Jest to możliwe przy czynnej współpracy władz samorządowych z wojewódzkim konserwatorem zabytków oraz z właścicielami i posiadaczami obiektów.

Kolejnym celem jest wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, a tym samym podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych. Zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania. Celem programu jest również wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami.

8. Instrumenty wdrażania i realizacji Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Wiśniowa.

Zadania określone w Gminnym Programie Opieki nad Zabytkami Gminy Wiśniowa realizowany będą poprzez:

- 1) Prowadzenie prac remontowo – konserwatorskich przy obiektach zabytkowych stanowiących własność gminy,
- 2) Podjęcie starań o pozyskanie środków zewnętrznych na rewaloryzację zabytków będących własnością gminy,
- 3) Zmianie sposobu użytkowania lub adaptacja nieużytkowanych obiektów zabytkowych będących własnością gminy do nowych funkcji,
- 4) Dofinansowanie prac konserwatorskich przy obiektach niebędących własnością gminy zgodnie z uchwałą Nr XXXII/174/05 Rady Gminy Wiśniowa z dnia 29 grudnia 2005 r. w sprawie określenia zasad udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków; oraz uchwałą Nr XIV/89/08 Rady Gminy Wiśniowa z dnia 21 lutego 2008r. w sprawie wprowadzenia zmian w uchwale Nr XXXII/174/05,
- 5) Zabezpieczenie obiektów zabytkowych będących własnością gminy przed pożarem, zniszczeniem, kradzieżą (montaż instalacji przeciwpożarowej i alarmowej, zabezpieczenie przeciw włamaniom, znakowanie i ewidencjonowanie zabytków ruchomych, montaż monitoringu),
- 6) Określenie zasad i konsekwentne ich wdrażanie w zakresie umieszczania szyldów i reklam na obiektach zabytkowych,
- 7) Iluminacja najcenniejszych zabytków gminy,
- 8) Wspieranie rozwoju muzeów regionalnych, skansenów, izb pamięci itp.,
- 9) Opracowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, szczególnie obszarów o dużym nasyceniu obiektami zabytkowymi (w tym weryfikacja obowiązujących w zakresie aktualizacji zagadnień związanych z ochroną zabytków) oraz obszarów wskazanych do ochrony w studium uwarunkowań i zagospodarowania przestrzennego gminy,

- 10) Występowanie do wojewódzkiego konserwatora zabytków z wnioskiem o wpisanie do rejestru zabytków cennych obszarów i obiektów zabytkowych,
- 11) Udostępnienie informacji o zabytkach gminy na stronie internetowej gminy,
- 12) Opracowanie mapy zabytków gminy, jako atrakcyjnej graficznie formy promocji ułatwiającej dotarcie do wszystkich elementów dziedzictwa kulturowego,
- 13) Organizowanie szkoleń związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego i udział w nich,
- 14) Organizowanie i wspieranie realizacji konkursów, wystaw i innych działań edukacyjnych m. in. przy współpracy z placówkami oświatowymi,
- 15) Wydawanie i wspieranie publikacji (w tym folderów promocyjnych, przewodników) poświęconych problematyce dziedzictwa kulturowego gminy,
- 16) Ustanowienie i przyznawanie nagrody za osiągnięcia w dziedzinie upowszechnienia i ochrony kultury materialnej gminy (w tym prac magisterskich i dyplomowych),
- 17) Bieżące prowadzenie monitoringu i weryfikacji obiektów uwzględnionych w gminnej ewidencji zabytków,
- 18) Opracowanie szlaków turystycznych wykorzystujących walory dziedzictwa kulturowego,
- 19) Wprowadzenie zintegrowanego systemu informacji wizualnej (m. in. za pomocą tablic informacyjnych) obejmującego zasoby i wartości dziedzictwa kulturowego gminy

9. Zasady oceny i monitoringu realizacji Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Wiśniowa

Proces osiągania celów Programu opieki nad zabytkami będzie monitorowany przez Zespół Koordynujący, poprzez analizę stopnia ich realizacji. Będzie ona obejmowała:

- 1) bieżący monitoring (przynajmniej raz do roku) gminnej ewidencji zabytków, uwzględniający informacje o stanie zachowania obiektów, zmianach lokalizacyjnych, zmianach stosunków własnościowych.
- 2) ocenę zaawansowania prac związanych z rewitalizacją obiektów zabytkowych,
- 3) ocenę realizacji programu wdrażania tras turystyczno- edukacyjnych na terenie gminy,
- 4) ocenę realizacji programu edukacji i promocji zabytków
- 5) ocenę kontaktów z właścicielami obiektów, w zakresie działań zmierzających do rewitalizacji obiektów zabytkowych.

Obowiązek monitorowania realizacji Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami wynika z art. 87 ust. 5 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Zgodnie z ustawowymi zapisami, po dwuletnim okresie funkcjonowania programu, Wójt Gminy przedłoży Radzie Gminy sprawozdanie z jego realizacji. Proces monitorowania będzie polegał na obserwowaniu zmian, jakie zachodzą w wyniku realizacji celów i zadań programu oraz analizie zebranych danych i opracowaniu raportów. Monitorowanie programu i raport z jego realizacji, przeprowadzony po upływie dwóch lat oraz programowanie opieki nad zabytkami na kolejne lata, pozwoli na zweryfikowanie obecnie poczynionych zadań, ewentualną zmianę kierunków działania i dopasowanie programu do lokalnych potrzeb i możliwości finansowych Gminy Wiśniowa.

Za prowadzenie na bieżąco monitoringu z realizacji niniejszego programu będzie odpowiedzialna osoba zatrudniona na stanowisku ds. gospodarki przestrzennej i inwestycji.

10. Źródła finansowania gminnego programu opieki nad zabytkami Gminy Wiśniowa.

Finansowanie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami realizowane jest z różnych źródeł. Podstawowe to:

- 1) Źródła publiczne:
 - a) budżet państwa – m.in. środki w ramach dotacji programów Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji na remont i konserwacje obiektów wpisanych do rejestru zabytków,

- b) Podkarpackiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków na prace konserwatorskie przy zabytkach archeologicznych, nieruchomościach i ruchomych wpisanych do rejestru zabytków;
 - c) budżet samorządu województwa – m.in. dotacje celowe na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków,
 - d) granty samorządu województwa dla podmiotów nie zaliczanych do sektora finansów publicznych, nagrody;
 - e) budżet samorządu gminy – m.in. dotacje na finansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków zgodnie z uchwałami Rady Gminy Wiśniowa nr:
 - XXXII/174/05 z dnia 29.12.2005 (uchwała w sprawie określania zasad udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków),
 - XIV/89/08 z dnia 21.02.2008 (wprowadzenie zmian do uchwały XXXII/174/05),
 - XXI/176/08 z dnia 12.12.2008 (wprowadzenie zmian do uchwały XXXII/174/05);
 - f) projekty realizowane przez instytucje kultury;
 - g) fundusze Unii Europejskiej związane z programami uwzględniającymi dziedzictwo kulturowe, m.in.: Regionalny Program Operacyjny, Program Operacyjny Infrastruktury i Środowiska, Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka, Program Rozwoju Obszarów Wiejskich, Program Europejskiej Współpracy Terytorialnej;
 - h) inne źródła zagraniczne.
- 2) Źródła prywatne:
- a) osób fizycznych – składki i zbiórki publiczne na określony cel dla danej wspólnoty społecznej;
 - b) osób prawnych;
 - c) organizacji pozarządowych – stowarzyszeń, fundacji;
 - d) wyznaniowych osób prawnych.

Finansowanie Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Wiśniowa na lata 2013-2016 będzie realizowane z wykorzystaniem głównie środków z własnego budżetu, w miarę potrzeb i możliwości rozważane będą inne źródła finansowania.

Załącznik nr 1

Ewidencja zabytków architektury, Gmina Wiśniowa

1. Jaszczurowa

Kapliczka (datowanie ok.1910 r.), materiał: mur., adres: obok nr 81

Kapliczka (datowanie ok.1930 r.), materiał: mur.,

Kapliczka (datowanie k. XIX w.),

Dom (datowanie 1919 r.), materiał: drewn., adres: nr 1 (d. nr 10)

Dom (datowanie 1924 r.), materiał: glin., adres: nr 47

Dom (datowanie 1937 r.), materiał: drewn., adres: nr 386 (d. nr 61)

2. Jazowa

Kapliczka p.w. Matki Boskiej Bolesnej (datowanie 4 ćw. XIX w.), materiał: mur. kam., adres: dz. nr 374

Kapliczka (datowanie 4 ćw. XIX w.), materiał: mur., adres: obok nr 27

Szkoła (datowanie l. 20 XX w.), materiał: mur., adres: nr 66

Dom (datowanie 1947 r.), materiał: drewn., adres: nr 9

Dom (datowanie 1894 r.), materiał: drewn., adres: nr 57

Dom (datowanie 1852 r.), materiał: drewn., adres: nr 68

3. Kalemбина

Kapliczka (datowanie 3 ćw. XIX w.), materiał: mur., adres: obok nr 27

Kapliczka (datowanie poł. XIX w.), materiał: mur., adres: obok nr 38

Kapliczka (datowanie 1880 r.), materiał: drewn., adres: obok nr 84

Dom (datowanie 4 ćw. XIX w.), materiał: drewn., adres: nr 26

Dom (datowanie ok. 1945 r.), materiał: drewn., adres: nr 32

Szkoła (datowanie 1903 r.), materiał: mur., adres: nr 45

Zagroda-dom (datowanie 1909 r.), materiał: drewn., adres: nr 60

Zagroda-stodoła (datowanie 1907 r.), materiał: drewn., adres: nr 60

Wiatrak (datowanie ok. 1937 r.), materiał: drewn.,

4. Kozłówek

Kościół filialny p.w. św. Doroty wraz ze starodrzewiem (datowanie 1877 r.), materiał: mur.,

Kapliczka (datowanie 1886 r.), materiał: kam., adres: obok nr 26

Kapliczka (datowanie 1905 r.), materiał: mur., adres: obok nr 101

Kapliczka (datowanie 1905), materiał: kam.,

5. Kozuchów

Kaplica (datowanie poł. XIX w.), materiał: mur.,

Dwór (datowanie k. XIX w.), materiał: mur.,

Dom (datowanie 1938 r.), materiał: drewn., adres: nr 47 (d. nr 54)

Dom (datowanie 1953 r.), materiał: drewn., adres: nr 70 (d. nr 40)

Stajnia (datowanie po 1945 r.), materiał: mur., adres: nr 14 (d. nr 15)

6. Markuszowa

Kapliczka (datowanie: 1946 r.), materiał: mur., adres: obok nr 56

Zagroda-dom (datowanie: ok. 1880 r.), materiał: drewn., adres: nr 71

Dom (datowanie: 1920 r.), materiał: drewn., adres: nr 58

7. Niewodna

Kościół parafialny p.w. św. Anny (datowanie: 1922-1926), materiał: mur.

Plebania (datowanie pocz. XIX w.), materiał: mur.

Kapliczka (datowanie 1 poł. XIX w.), materiał: mur., adres: obok nr 64

Kapliczka (datowanie ok. poł. XIX w.), materiał: mur.,

Dom (datowanie l. 30 XX), materiał: drewn., adres: nr 10

Dom (datowanie ok. 1938 r.), materiał: drewn., adres: nr 19

Dom (datowanie ok. 1884 r.), materiał: drewn., adres: nr 37

Dom (datowanie 1903 r.), materiał: drewn., adres: nr 128

Stodoła (datowanie 1910 r.), materiał: drewn., adres: nr 81

8. Oparówka

Zespół cerkwi greko.-kat. p.w. Narodzenia NMP – kościół filialny (datowanie 1912 r.), materiał: mur.

Zespół cerkwi greko.-kat. p.w. Narodzenia NMP – dzwonnica (datowanie 1912 r.), materiał: drewn.

Kapliczka (datowanie 1930 r.), materiał: mur., adres: obok nr 17

Kapliczka (datowanie 4 ćw. XIX w.), materiał: mur., adres: obok nr 41

Kapliczka (datowanie 4 ćw. XIX w.), materiał: mur., adres: obok nr 43

Dom (datowanie 1925 r.), materiał: drewn., adres: nr 27

Dom (datowanie 1937 r.), materiał: drewn., adres: nr 45

9. Pstrągówka

Kapliczka (datowanie 1 poł. XIX w.), materiał: mur., adres: obok nr 63

Kapliczka (datowanie ok. poł. XIX w.), materiał: mur., adres: obok nr 69

Zagroda-dom (datowanie ok. 1890 r.), materiał: drewn., adres: nr 29

Zagroda-dom (datowanie 1890 r.), materiał: drewn., adres: nr 86

Zagroda- stajnia (datowanie 1910 r.), materiał: drewn., adres: nr 86

Zagroda-piwnica (datowanie pocz. XX w.), materiał: mur. kam., adres: 86

Zagroda-dom (datowanie 1914 r.), materiał: drewn., adres: nr 92

Dom (datowanie XIX/ XX w.), materiał: drewn., adres: nr 40

Dom (datowanie 1890 r.), materiał: drewn., adres: nr 106

Dom (datowanie 1900 r.), materiał: drewn., adres: nr 113

Dom (datowanie 1910 r.), materiał: drewn., adres: nr 120

10. Różanka

Kapliczka (datowanie 2 poł. XIX w.), materiał: mur., adres: obok nr 15

Kapliczka (datowanie 1940 r.), materiał: mur., adres: obok nr 61

Kapliczka (datowanie 1930 r.), materiał: mur., adres: obok nr 49

Kapliczka (datowanie 1930 r.), materiał: mur., adres: obok nr 228

Dom (datowanie ?), materiał: drewn.-mur., adres: nr 69

Dom (datowanie ?), materiał: drewn., adres: nr 111

11. Szufnarowa

Kapliczka (datowanie k. XIX w.), materiał: mur., adres: obok nr 181

Kapliczka św. Sebastiana (datowanie k. XIX w.), materiał: kam., adres: obok nr 284

Kapliczka (datowanie k. XIX w.), materiał: kam.,

Kapliczka (datowanie k. XIX w.), materiał: kam., obok nr 247

Szkoła (datowanie l. 20 XX w.), materiał: mur.,

Zagroda-stodoła (datowanie k. XIX w.), materiał: drewn., adres: nr 177

Zagroda-dom (datowanie ok. 1911 r.), materiał: drewn., adres: nr 189

Zagroda-dom (datowanie 1913 r.), materiał: drewn., adres: nr 192

Dom (datowanie 1900 r.), materiał: drewn., adres: nr 45

Dom (datowanie 1892 r.), materiał: drewn., adres: nr 116

Dom (datowanie k. XIX w.), materiał: drewn., adres: nr 148

Dom (datowanie 1903 r.), materiał: drewn., adres: nr 186
Dom (datowanie 1936 r.), materiał: drewn., adres: nr 193
Dom (datowanie 1860 r.), materiał: drewn., adres: nr 198
Dom (datowanie k. XIX w.), materiał: drewn., adres: 204
Wiatrak (datowanie ok. 1950 r.), materiał: drewn., adres: nr 200

12. Tułkowice

Kapliczka (datowanie 1901 r.), materiał: mur.
Dom (datowanie 1926 r.), materiał: drewn., adres: nr 41

13. Wiśniowa

Układ przestrzenny (datowanie XVI-XIX w.)
Kapliczka (datowanie 1881 r.), materiał: kam., adres: obok nr 134
Kapliczka (datowanie ok. poł. XIX w.), materiał: mur., adres: obok nr 146
Zespół dworski – dwór (datowanie XVII w. ?), materiał: mur.,
Zespół dworski – park i aleje (datowanie XVIII w.),
Zespół dworski – ogrodzenie z bramą (datowanie przed 1897 r.), materiał: mur.
Zespół dworski – resztki muru oporowego (datowanie przed 1897 r.), materiał: mur.
Zespół dworski – brama przejazdowa (datowanie 1779 r.), materiał: mur.
Zespół dworski – mała architektura (datowanie pocz. XX w.)
Zespół dworski – mauzoleum rodziny Mycielskich (datowanie 1908 r.), materiał: mur.
Zespół dworski – spichlerz (datowanie przed 1897 r.), materiał: mur.
Zespół dworski – kurnik (datowanie przed 1897 r.), materiał: mur.
Zespół dworski – obora I (datowanie przed 1897 r.), materiał: mur.
Zespół dworski – stajnia z wozownią (datowanie 1820 r.), materiał: mur.
Zespół dworski – czworak (datowanie ok. poł. XIX w.), materiał: mur.
Zespół dworski – oficyna (datowanie XVI w. ?), materiał: mur.
Dom (datowanie przed 1915 r.), materiał: mur., adres: nr 244
Zagroda-dom (datowanie 1918 r.), materiał: drew., adres: nr 140
Zagroda-piwnica (datowanie 1924 r.), materiał: mur., adres: nr 140
Dom (datowanie 1890 r.), materiał: drewn., adres: nr 139
Dom ze stajnią (datowanie ok. 1856 r.), adres: nr 161

Załącznik nr 2

Wykaz stanowisk archeologicznych na obszarze gminy Wiśniowa:

1. Jaszczurowa st. 1 - AZP i nr stanowiska 106-72/10, Ślad osadnictwa prahistorycznego, nr parceli – 227
2. Jaszczurowa st. 2 - AZP i nr stanowiska 106-72/11, Osada kultury łużyckiej - EB-Ha, nr parceli – 210, 214/3
3. Jaszczurowa st. 3 - AZP i nr stanowiska 106-72/12, Osada KPL-neoli, nr parceli – 379
4. Jaszczurowa st. 4 - AZP i nr stanowiska 106-72/13, Ślad osadnictwa z neolitu lub wcz. EB, nr parceli – 373

5. Jaszczurowa st. 5 - AZP i nr stanowiska 106-72/14, Ślad osadnictwa z mezolitu lub wczesnego neolitu, nr parceli – 204
6. Jaszczurowa st. 6 - AZP i nr stanowiska 106-72/15, Osada z neolitu lub wczesnej EB, nr parceli – 575,591
7. Jazowa st. 1 - AZP i nr stanowiska 107-73/54, Ślad osadnictwa, nr parceli – 328
8. Jazowa st. 2 - AZP i nr stanowiska 107-73/69, 107-72/30, Grodzisko wczesnośredniowieczne (XII-XIII w.), nr parceli – PGL-461/4
9. Kalemбина st. 1 - AZP i nr stanowiska 107-73/58, Osada kultury przeworskiej - OWR, Ślad osadnictwa z p.f. wcz. średniowiecza, Osada prahistoryczna, nr parceli – 96, 97/1
10. Kozłówek st. 1 - AZP i nr stanowiska 107-73/43, Osada z epoki kamienia lub wcz. EB, Ślad osadnictwa z późnej fazy wczesnego średniowiecza, Ślad osadnictwa prahistorycznego, nr parceli – 719, 720
11. Kozłówek st. 2 - AZP i nr stanowiska 107-73/44, Ślad osadnictwa prahistorycznego, nr parceli – 491
12. Kozłówek st. 3 - AZP i nr stanowiska 107-73/45, Osada z późnej fazy wczesnego średniowiecza, Ślad osadnictwa późnośredniowiecznego, nr parceli – 473/2
13. Kozłówek st. 4 - AZP i nr stanowiska 107-73/46, Ślad osadnictwa prahistorycznego, nr parceli – 506
14. Kozłówek st. 5 - AZP i nr stanowiska 107-73/47, Osada z przełomu wczesnego i późnego średniowiecza nr parceli – 136
15. Kozłówek st. 6 - AZP i nr stanowiska 107-73/48, Osada kultury przeworskiej - OWR, Ślad osadnictwa z epoki kamienia lub wczesnej EB, Osada z przełomu wczesnego i późnego średniowiecza, Osada prahistoryczna, nr parceli – 175, 190, 195, 238, 240
16. Kozłówek st. 7 - AZP i nr stanowiska 107-73/49, Osada z przełomu wczesnego i późnego średniowiecza, nr parceli – 176/2, 189
17. Kozłówek st. 8 - AZP i nr stanowiska 107-73/50, Ślad osadnictwa p. średniowiecznego, nr parceli – 230
18. Kozłówek st. 9 - AZP i nr stanowiska 107-73/51, Ślad osadnictwa kultury przeworskiej – OWR, Ślad osadnictwa prahistorycznego, nr parceli – 274
19. Kozłówek st. 10 - AZP i nr stanowiska 107-73/52, Osada z przełomu wczesnego i późnego średniowiecza, nr parceli – 293/2
20. Kozłówek st. 11 - AZP i nr stanowiska 107-73/53, Osada z przełomu wczesnego i późnego średniowiecza, nr parceli – 311
21. Kozuchów st. 1 - AZP i nr stanowiska 106-73/2, 107-73/55 Osada kultury przeworskiej - OWR, Osada z przełomu wczesnego i późnego średniowiecza, Osada prahistoryczna, nr parceli – 360-362, 370-375, 356, 380/1, 380/3, 382, 420-422
22. Kozuchów st. 2 - AZP i nr stanowiska 107-73/56, Ślad osadnictwa kultury przeworskiej - OWR, Ślad osadnictwa późnośredniowiecznego, nr parceli – 511, 520-522
23. Kozuchów st. 3 - AZP i nr stanowiska 107-73/57 Ślad osadnictwa kultury przeworskiej - OWR, Osada z przełomu wczesnego i późnego średniowiecza, Osada prahistoryczna, nr parceli – 317-321
24. Kozuchów st. 4 - AZP i nr stanowiska 106-73/3 Ślad osadnictwa prahistorycznego,
25. Markuszowa st. 1 - AZP i nr stanowiska 107-73/26 Ślad osadnictwa prahistorycznego, nr parceli – 550/1
26. Markuszowa st. 2 - AZP i nr stanowiska 107-73/27, Ślad osadnictwa z przełomu wczesnego i późnego średniowiecza, Ślad osadnictwa prahistorycznego, nr parceli – 237/1
27. Markuszowa st. 3 - AZP i nr stanowiska 107-73/29, Ślad osadnictwa prahistorycznego, nr parceli – 151/1
28. Markuszowa st. 4 - AZP i nr stanowiska 107-73/30, Ślad osadnictwa prahistorycznego, nr parceli – 163
29. Markuszowa st. 5 - AZP i nr stanowiska 107-73/31, Osada z przełomu wczesnego i późnego średniowiecza, nr parceli – 176/2

30. Markuszowa st. 6 - AZP i nr stanowiska 107-73/32, Ślad osadnictwa z epoki kamienia lub wczesnej EB, Ślad osadnictwa z przełomu wczesnego i późnego średniowiecza, nr parceli – 181/2
31. Markuszowa st. 7 - AZP i nr stanowiska 107-73/33, Osada z przełomu wczesnego i późnego średniowiecza, Osada prahistoryczna, nr parceli – 186, 187/2
32. Markuszowa st. 8 - AZP i nr stanowiska 107-73/34, Osada przełomu wczesnego i późnego średniowiecza, Ślad osadnictwa k. przeworskiej - OWR, Osada prahistoryczna, nr parceli – 183/1, /3, /5, 185/1, /3-5
33. Markuszowa st. 9 - AZP i nr stanowiska 107-73/35, Osada z przełomu wczesnego i późnego średniowiecza, Ślad osadnictwa prahistorycznego, nr parceli – 228, 229
34. Markuszowa st. 10 - AZP i nr stanowiska 107-73/36, Ślad osadnictwa z ep. kamienia-wcz. EB, Ślad osadnictwa prahistorycznego, Osada późnośredniowieczna, nr parceli – 251, 255/1, 255/2, 268, 269/2 i 4
35. Markuszowa st. 11 - AZP i nr stanowiska 107-73/37, Osada z przełomu wczesnego i późnego średniowiecza, nr parceli – 220/3-6
36. Markuszowa st. 12 - AZP i nr stanowiska 107-73/38, Osada późnośredniowieczna, Osada nowożytna, Ślad osadnictwa prahistorycznego, nr parceli – 211/4 i 7, 214/1 i 3
37. Markuszowa st. 13 - AZP i nr stanowiska 107-73/39, Osada z przełomu wczesnego i późnego średniowiecza, Osada nowożytna, Ślad osadnictwa prahistorycznego, nr parceli – 203/1 i 2
38. Markuszowa st. 14 - AZP i nr stanowiska 107-73/40, Ślad osadnictwa z p. fazy wcz. średniowiecza, nr parceli – 194/3
39. Markuszowa st. 15 - AZP i nr stanowiska 107-73/41, Ślad osadnictwa prahistorycznego, nr parceli – 353
40. Markuszowa st. 16 - AZP i nr stanowiska 107-73/42 Ślad osadnictwa prahistorycznego, nr parceli – 388/6
41. Niewodna st. 1 - AZP i nr stanowiska 106-73/1, Ślad osadnictwa KPL - neolit, nr parceli – 899
42. Niewodna st. 2 - AZP i nr stanowiska 107-73/59, Osada z późnej fazy wcz. średniowiecza, nr parceli – 1643
43. Niewodna st. 3 - AZP i nr stanowiska 106-73/4, Osada prahistoryczna, nr parceli – 847
44. Niewodna st. 4 - AZP i nr stanowiska 106-73/5, Ślad osadnictwa prahistorycznego, nr parceli – 613
45. Niewodna st. 5 - AZP i nr stanowiska 106-73/6, Ślad osadnictwa prahistorycznego, nr parceli – 329
46. Oparówka st. 1 - AZP i nr stanowiska 107-73/1, Osada z epoki kamienia-wczesnej EB, Ślad osadnictwa nowożytnego, Ślad osadnictwa prahistorycznego, nr parceli – 374/1, 358/2, 367, 358/2
47. Oparówka st. 2 - AZP i nr stanowiska 108-73/5, Ślad osadnictwa z wczesnej EB, nr parceli – 1202
48. Oparówka st. 3 - AZP i nr stanowiska 107-73/4, Ślad osadnictwa z epoki kamienia lub w. EB, nr parceli – 865/4
49. Oparówka st. 4 - AZP i nr stanowiska 107-74/5, Ślad osadnictwa z przełomu wczesnego i późnego średniowiecza, , nr parceli – 995/2
50. Oparówka st. 5 - AZP i nr stanowiska 107-73/6, Ślad osadnictwa z epoki kamienia lub wczesnej EB, Ślad osadnictwa późnośredniowiecznego, nr parceli – 1482
51. Oparówka st. 6 - AZP i nr stanowiska 107-73/8, Ślad osadnictwa z przełomu wczesnego i późnego średniowiecza, nr parceli – 514
52. Oparówka st. 7 - AZP i nr stanowiska 107-73/9, Ślad osadnictwa z przełomu wczesnego i późnego średniowiecza, nr parceli – 469/1
53. Oparówka st. 8 - AZP i nr stanowiska 107-73/12, Osada późnośredniowieczna, nr parceli – 395/2
54. Oparówka st. 9 - AZP i nr stanowiska 107-73/13, Ślad osadnictwa prahistorycznego, nr parceli – 362/2

55. Oparówka st. 10 - AZP i nr stanowiska 107-73/14, Ślad osadnictwa z epoki kamienia, Osada późnośredniowieczna, Ślad osadnictwa prahistorycznego, nr parceli – 471/1, 472/1, 472/3
56. Oparówka st. 11 - AZP i nr stanowiska 108-73/54, Ślad osadnictwa k. mierzanowickiej-w. EB, nr parceli – 471/1, 472/1, 472/3
57. Pstrągówka st. 1 - AZP i nr stanowiska 106-72/2, Ślad osadnictwa z neolitu, nr parceli – 1807, 1810
58. Pstrągówka st. 2 - AZP i nr stanowiska 106-72/4, Osada KPL - neolit, nr parceli – 116/1 i 2
59. Pstrągówka st. 3 - AZP i nr stanowiska 106-72/5, Ślad osadnictwa KCSz i neolit, nr parceli – 992/1
60. Pstrągówka st. 4 - AZP i nr stanowiska 106-72/6, Osada z neolitu lub wczesnej EB, Osada kultury przeworskiej-OWR, nr parceli – 831, 832, 839
61. Pstrągówka st. 5 - AZP i nr stanowiska 106-72/7, Kurhan - chronologia nieokreślona, nr parceli – 414
62. Pstrągówka st. 6 - AZP i nr stanowiska 106-72/8, Ślad osadnictwa prahistorycznego, nr parceli – 313/1
63. Różanka st. 1 - AZP i nr stanowiska 106-73/16, Osada z późnej fazy wcz. średniowiecza, nr parceli – 291, 292/1
64. Różanka st. 2 - AZP i nr stanowiska 106-73/17, Ślad osadnictwa z neolitu, nr parceli – 755
65. Szufnarowa st. 1 - AZP i nr stanowiska 106-72/1, Grodzisko domniemane - późne średniowiecze, nr parceli – 38/4
66. Szufnarowa st. 2 - AZP i nr stanowiska 106-73/7, Ślad osadnictwa prahistorycznego, nr parceli – 3277
67. Szufnarowa st. 3 - AZP i nr stanowiska 106-73/8, Osada prahistoryczna, nr parceli – 3147
68. Szufnarowa st. 4 - AZP i nr stanowiska 106-73/21, Ślad osadnictwa prahistorycznego, nr parceli – 2268
69. Szufnarowa st. 5 - AZP i nr stanowiska 106-73/22, Ślad osadnictwa z epoki kamienia, nr parceli – 2219
70. Szufnarowa st. 6 - AZP i nr stanowiska 106-72/16, Osada z epoki brązu, nr parceli – 3523/1
71. Szufnarowa st. 7 - AZP i nr stanowiska 106-72/17, Ślad osadnictwa z epoki kamienia lub wczesnej epoki brązu, nr parceli – 3575
72. Tułkowice st. 1 - AZP i nr stanowiska 106-73/9, Osada z późnej fazy wczesnego średniowiecza, Osada późnośredniowieczna, nr parceli – 192/2
73. Tułkowice st. 2 - AZP i nr stanowiska 106-73/10 Osada prahistoryczna, nr parceli – 176
74. Tułkowice st. 3 - AZP i nr stanowiska 106-73/11, Ślad osadnictwa prahistorycznego, nr parceli – 106
75. Tułkowice st. 4 - AZP i nr stanowiska 106-73/12, Ślad osadnictwa k. przeworskiej - OWR, nr parceli – 153
76. Tułkowice st. 5 - AZP i nr stanowiska 106-73/13, Osada KPL - neolit środkowy, Osada KCSz – neolit schyłkowy, nr parceli – 246/1
77. Wiśniowa st. 1 - AZP i nr stanowiska 107-73/60, Ślad osadnictwa z przełomu wczesnego i późnego średniowiecza, Ślad osadnictwa prahistorycznego, nr parceli – 866
78. Wiśniowa st. 2 - AZP i nr stanowiska 107-73/61, Ślad osadnictwa z epoki kamienia-wczesnej EB, Ślad osadnictwa prahistorycznego, Ślad osadnictwa z przełomu wczesnego i późnego średniowiecza, nr parceli – 867/1
79. Wiśniowa st. 3 - AZP i nr stanowiska 107-73/62, Osada kultury przeworskiej - OWR, Osada prahistoryczna, Osada z późnej fazy wczesnego średniowiecza, nr parceli – 441, 442, 444/1 i 2, 451, 459, 454/1,2
80. Wiśniowa st. 4 - AZP i nr stanowiska 107-73/63, Osada z przełomu wczesnego i późnego średniowiecza, Ślad osadnictwa prahistorycznego, nr parceli – 282, 294/3
81. Wiśniowa st. 5 - AZP i nr stanowiska 107-73/64, Osada z późnej fazy wczesnego średniowiecza, Ślad osadnictwa prahistorycznego, nr parceli – 150-152, 208 i 209
82. Wiśniowa st. 6 - AZP i nr stanowiska 107-73/65, Ślad osadnictwa z późnej fazy wczesnego średniowiecza, Ślad osadnictwa prahistorycznego, nr parceli – 981, 992

Załącznik nr 3

SPIS STANOWISK ARCHEOLOGICZNYCH W UKŁADZIE CHRONOLOGICZNO-KULTUROWYM

STANOWISKA Z OBSZARU AZP 106-72	
Okres:	Nr stanowiska na obszarze AZP:
prahistoria	10, 8
wczesny neolit	14
neolit	12,13,15, 2, 4, 5, 6
wczesna epoka brązu	17
epoka brązu	16
kultura łużycka	11
kurhan	7
późne średniowiecze	1
STANOWISKA Z OBSZARU AZP 106-73	
Okres:	Nr stanowiska na obszarze AZP:
prahistoria	4, 5,6, 7, 8, 21, 10, 11, 2, 55, 3
neolit	1, 17
neolit środkowy	13
epoka kamienia	22
kultura przeworska	12,2,55
wczesne średniowiecze	16, 9,2,55
STANOWISKA Z OBSZARU AZP 107-72	
średniowiecze	30
STANOWISKA Z OBSZARU AZP 107-73	
prahistoria	58,43,44,46, 48, 57, 26, 27, 29, 30, 33, 34, 35, 36, 38, 39, 41, 42, 1, 13, 14, 51,60, 61, 62, 63, 64, 65
epoka kamienia-epoka brązu	43, 48, 32, 36, 1, 4, 6, 14,61,
kultura przeworska	58, 48, 51, 56, 57, 34, 62,
wczesne i późne średniowiecze	69,58, 43, 45, 47,48, 49, 50, 52,53, 56, 57,27, 31, 32,33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 59, 6, 8,9, 12, 14, 60, 61, 62, 63, 64,65
Osada nowożytna	38, 39, 1,
Nieokreślone	54
STANOWISKA Z OBSZARU AZP 107-74	
Wczesne i późne średniowiecze	5
STANOWISKA Z OBSZARU AZP 108-73	
Epoka brązu – kultura mierzanowicka	5,54